

B&W ADVIES

Kenmerk: 14BW000116

Nr.: Nummer

Datum ambtelijk voorstel:
3 maart 2014

Onderwerp:
Evaluatie Park Lingezen Februari 2014
Te besluiten:

In te stemmen met de Evaluatie voortgang Park Lingezen en deze ter kennisname aan de Raad te doen toekomen

Team/ behandelend ambtenaar:
TPR/F.H. op de Haar

Status advies:
Openbaar

Portefeuillehouder:
R.W. Mooij

gezien:

Datum b&w-vergadering:
18 maart 2014

Ingewonnen advies andere teams:
Nvt

In voorbereidende vergadering:
Nvt

Ingewonnen advies/informatie extern:
RU Nijmegen

In raadsvergadering: Nvt

Ingewonnen advies adviseurs:
Nvt

Regelgeving, delegatie of mandaat: Nvt
Kwaliteitstoets: Nvt

	Akkoord	Bespreken	Opmerkingen
Burgemeester			
G.C. Koopmans-Jacobs			
F.M.J. van Rooijen			
F.H.G.M. Witjes			
R.W. Mooij			
Gemeentesecretaris			
Manager (TM)			attentie : aanbiedingsbriefje maken!

Besluit b&w

- Akkoord met advies. 18/3/2014.

Bijlagen:

Evaluatierapport: Evaluatie voortgang Park Lingezen, Realisatie basisuitrusting & organisatie beheer 2011-2013

Toelichting

1. Aanleiding / Probleemstelling

Het Dagelijks Bestuur van Park Lingezen heeft opdracht gegeven om een evaluatie uit te laten voeren over de voortgang van het project Park Lingezen. Aanleiding hiervoor is dat de fase van voorbereiding van de uitvoering nagenoeg lijkt afgerond en de uitvoerende werkzaamheden momenteel starten of deels al gestart zijn.

2. Aansluiting bij collegeprogramma('s)

Landschap en recreëren.

3. Doelstelling en beoogd effect

Een realistisch beeld te verkrijgen van de voortgang van (voorbereiding van) de uitvoering van Park Lingezen met betrekking tot twee fasen: 1. Het realiseren van de basisuitrusting en 2. De organisatie van beheer. Een schematische samenvatting van de evaluatie staat in bijlage 4 en 5, met een overzicht van de inzet van middelen en omstandigheden versus resultaten wat betreft *realisatie van de basisuitrusting* in bijlage 4 en wat betreft *organisatie van beheer* in bijlage 5. Bladzijde 25 en 26 van het rapport.

4. Ingewonnen adviezen/informatie

- A. Vakteams: Nvt
- B. Extern: Nvt
- C. Adviseurs: Nvt
- D. Kwaliteitstoets regelgeving: Nvt

5. Ambtelijk advies aan het college

In te stemmen met deze evaluatie

6. Middelen

a. Communicatie

Is er een communicatieplan over dit onderwerp? Nvt
Zo nee, waarom niet?
Wordt door de parkorganisatie verzorgd
Heeft er al communicatie plaatsgevonden? nee
Zo ja, welke communicatie heeft er al plaatsgevonden?
Nvt
Welke in- en externe doelgroepen worden er over het besluit geïnformeerd?
Deelnemers GR, klankbordgroep Park Lingezen
Hoe wordt het voorstel gecommuniceerd?
Via de parkorganisatie

b. Juridisch

Wie is het bevoegde bestuursorgaan? College en ter kennisname aan raad
Is er een beslistermijn van toepassing? Nvt
Zo ja, voor welke datum moet het besluit bekend worden gemaakt? Nvt
Is bekendmaking van het besluit verplicht? Nvt
Zo ja, hoe wordt het besluit (te zijner tijd) bekendgemaakt?
Nvt
Is mededeling van het besluit verplicht? Nvt
Zo ja, hoe wordt het besluit (te zijner tijd) meegedeeld?

c. Financieel

Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen voor de Gemeente Overbetuwe.

7. Uitvoering en evaluatie

Het betreft een evaluatie van de stand van zaken, hoogstwaarschijnlijk zal bij afronding van een groot deel van de werkzaamheden weer een evaluatie plaatsvinden. Bij de oplevering van projecten zal dit zeker plaatsvinden via een opleveringsprotocol.

EVALUATIE voortgang Park Lingezegen

Realisatie basisuitrusting & organisatie beheer. 2011-2013

Februari 2014

Radboud Universiteit

Institute for Science Innovation and Society (ISIS)

& Afdeling 'publiek private partnerships en grote ontwikkelprojecten'

Radboud Universiteit Nijmegen

Colofon

Titel:

EVALUATIE voortgang Park Lingezen
Realisatie basisuitrusting & organisatie beheer. 2011-2013

Opdrachtgever:

Jan Willem Kamerman, Parkorganisatie Lingezen, Elst

Datum: februari 2014

Looptijd project: oktober 2013 – februari 2014

Samenvatting inhoud:

Deze rapportage bevat een brede evaluatie naar de voortgang van de twee hoofdtaken van Parkorganisatie Lingezen (december 2010 tot januari 2014): 1. de realisatie van de basisuitrusting en 2. de organisatie van beheer.

Zie bijlage 4 en 5 voor een schematisch overzicht van de voortgang: inzet versus resultaten.

Auteurs: Janneke Hagens, Thea van Kemenade, Toine Smits

Radboud Universiteit Nijmegen

Faculteit Natuurwetenschappen

Institute for Science Innovation and Society (ISIS)

& Afdeling 'publiek private partnerships en grote ontwikkelprojecten'

Inhoudsopgave

1. Inleiding evaluatie	1
1.1 Opdracht	1
1.2 Doel, afbakening en methode	1
1.3 Leeswijzer	2
2. Context voortgang Park Lingezegen	3
2.1 Sterke basis bij start Parkorganisatie	3
2.2 Opzegging Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)	3
2.3 Onzekerheden rond terreinbeherende organisatie (TBO's)	4
2.4 Relatie moederorganisaties	4
2.5 Steun & weerstand	5
2.6 Andere projecten	6
3. Resultaten voortgang Park Lingezegen	7
3.1 Hoofdtak 1. Realisatie basisuitrusting	7
A. Doelstelling	7
B. Resultaten – output	7
C. Resultaten – outcome	7
D. Planologisch & ontwerpspoor	8
E. Grondverwerving - voortgang	8
F. Grondverwerving - zeggenschap	10
G. Financiering	11
H. Planning	12
I. Organisatie	12
J. Informatie	12
K. Kwaliteit & controle	13
3.2 Hoofdtak 2. Organisatie beheer	13
A. Doelstelling	13
B. Resultaten – output	13
C. Resultaten – outcome	14
D. Eigenaarschap	14
E. Financiering	14
F. Planning	15
G. Organisatie	16

H. Kwaliteit & controle.....	16
3.3 Resultaten in context.....	16
4. Vervolg.....	17
4.1 Functie van het gebied - gebruikersperspectief.....	17
4.2 Functie van het gebied - economisch perspectief.....	17
4.3 Beheer: scenario's en kwaliteit.....	18
4.4 Eigendom - zeggenschap - verantwoordelijkheid	18
4.5 Tot slot.....	18
Bijlage 1. Bronnen - documenten.....	20
Bijlage 2. Bronnen - interviews.....	22
Bijlage 3. Aanbestedingen: lijst en status (januari 2014)	23
Bijlage 4. Overzicht van voortgang 'realisatie basisuitrusting'	25
Bijlage 5. Overzicht van voortgang 'organisatie beheer'	26
Bijlage 6. Vergelijking Park Lingezegen / Bentwoud	27

1. Inleiding evaluatie

1.1 Opdracht

13 september 2013 heeft het Dagelijks Bestuur (DB) van park Lingezen de opdracht gegeven om een evaluatie uit te laten voeren over de voortgang van het project park Lingezen. Aanleiding hiervoor is dat de fase van voorbereiding van de uitvoering nagenoeg lijkt afgerond en uitvoerende werkzaamheden momenteel starten of deels al gestart zijn. In de uitvoerende fase zullen lessen uit dit verleden zoveel mogelijk worden meegenomen, om een succesvolle uitvoering te garanderen. Ook de lokale politiek heeft in de aanloop van de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014 grote interesse in de totstandkoming van park Lingezen. De parkdirecteur heeft de Radboud Universiteit (RU) in oktober 2013 gevraagd om de evaluatie naar de voortgang van de voorbereiding van de uitvoeringsfase uit te voeren. Institute for Science, Innovation and Society (ISIS) en afdeling 'publiek private partnerships en grote ontwikkelprojecten' voeren deze evaluatie uit.

1.2 Doel, afbakening en methode

Doelstelling van deze evaluatie is overzicht geven van de voortgang van (voorbereiding van) de uitvoering van Park Lingezen. Deze voorbereidingsfase betreft twee hoofdtaken: 1. het realiseren van de basisuitrusting en 2. de organisatie van beheer. De evaluatie gaat over de periode vanaf de oprichting van Park Lingezen als openbaar lichaam (Wgr) tot aan heden: december 2010 tot januari 2014 (2011, 2012, 2013).

De inhoudelijke focus van de evaluatie is breed, zoals gevraagd door het DB: de evaluatie richt zich op zogeheten GOTICKR-aspecten. Dit zijn de beheeraspecten van een project, waaronder **Geld, Organisatie, Tijd, Informatie, Communicatie** en - hieruit volgend - **Kwaliteit en Resultaten**. In hoofdstuk 3 zijn de GOTIC- aspecten beschreven als de inzet (of het proces) waaruit de resultaten volgen; resultaten en kwaliteiten worden beschreven onder directe *output* en extra *outcome*. Een ruimtelijk project als Park Lingezen is anders dan een 'standaard' project en complexer dan GOTICKR-aspecten. Omdat wij recht willen doen aan deze complexiteit kijken wij verder dan de GOTICKR-aspecten (cf. een 'realistisch evaluatie perspectief', zie bv DO). Dit betekent concreet dat er meer aspecten van invloed zijn op de voortgang van Park Lingezen, zoals: grondverwerving, het planologische spoor en eigenaarschap. Deze aspecten worden daarom ook beschreven in hoofdstuk 3.

In lijn met het 'realistisch evaluatie perspectief' beschrijven we tevens de context van het werk van Parkorganisatie Lingezen. De voortgang van Park Lingezen staat namelijk niet los van haar historie, politiek-economische ontwikkelingen en activiteiten elders. Wij beschrijven in deze evaluatie, naast 'interne' GOTICKR-aspecten, relevante omstandigheden en samenwerking die van invloed zijn geweest op de voortgang van Park Lingezen (hoofdstuk 2). Deze context kan zowel positief als negatief van invloed zijn op de voortgang van Park Lingezen; de Parkorganisatie heeft hier, al dan niet, op in kunnen spelen.

In deze evaluatie maken wij gebruik van dossieronderzoek en interviews. We analyseren documenten van de Parkorganisatie, zoals bestuurlijke afspraken, projectoverzichten en voortgangsrapportages, maar ook documenten van bijvoorbeeld Provincie en gemeenten (zie bijlage 1). Daarnaast hebben wij interviews gehouden met onder andere projectleiders van de Parkorganisatie, toekomstige beheerders en de klankbordgroep (zie bijlage 2). De interviews

gaven bevestiging of aanvulling van de 'papieren' informatie; daarnaast gaven de interviews 'zachte' informatie over bijvoorbeeld samenwerking en verwachtingen. Tevens zijn conceptresultaten van de evaluatie besproken met het DB (13 december 2013) en behandeld in het Algemeen Bestuur (29 januari 2014).

In bijlage 1 staan de gebruikte documenten, op volgorde van gebruik in deze rapportage. We verwijzen naar deze documenten met DO, D1, D2, etc. In bijlage 2 staan de personen die zijn geïnterviewd met de functie en/of organisatie die zij representeren. De uitkomsten van de interviews zijn gebruikt in hoofdstuk 2 en 3, zonder directe verwijzing.

Om de inzet en resultaten van Park Lingezen in perspectief te zetten, hebben wij tevens enkele vergelijkingen gemaakt. Het betreft de positie van Lingezen ten opzichte van andere 'Recreatie om de Stad' (Rods) gebieden (enkele aspecten in hoofdstuk 3), en het RodS-gebied Bentwoud in het bijzonder (bijlage 6). Let wel: de RodS-gebieden verschillen qua historie, omvang, fysieke situatie, organisatievorm, etc. - en verschillen dus qua mogelijke voortgang. Bentwoud is redelijk vergelijkbaar qua uitgangssituatie: ook dit gebied startte vanaf 'nul', terwijl veel ander RodS gebieden al deels recreatiegebied waren.

1.3 Leeswijzer

Een schematische samenvatting van de evaluatie staat in bijlage 4 en 5, met een overzicht van de inzet van middelen en omstandigheden versus resultaten wat betreft *realisatie van de basisuitrusting* in bijlage 4 en wat betreft *organisatie van beheer* in bijlage 5.

Hoofdstuk 2 geeft een korte beschrijving van de context waarin Park Lingezen tot stand komt, voor zover zij van invloed is op de voortgang van Park Lingezen. Hoofdstuk 3 geeft de voortgang van de twee taken van de Parkorganisatie waar deze evaluatie op focust: de realisatie van de basisuitrusting en de organisatie van beheer. Eerst geven wij per taak een korte beschrijving van de doelstelling. Vervolgens geven wij aan welke resultaten zijn bereikt, direct gerelateerd aan de doelstelling (output) als ook de extra of onverwachte uitkomsten (outcome). Daarna beschrijven we per taak welke 'middelen' zijn ingezet om deze resultaten te bereiken. Tot slot zetten we de bereikte resultaten (hfst 3.1 en 3.2) in de genoemde context (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 4 volgen enkele adviezen voor het vervolg van Park Lingezen.

2. Context voortgang Park Lingezegen

2.1 Sterke basis bij start Parkorganisatie

Bij de start van de Parkorganisatie Lingezegen als openbaar lichaam (Wgr), eind 2010, waren reeds belangrijke stappen gezet. Er bestond al sinds de jaren 90 de ambitie om het gebied aantrekkelijker te maken, als groen recreatiegebied, en het te beschermen tegen verstedelijking en andere ontwikkelingen. In 2008 is vervolgens, met de ondertekening van een bestuursovereenkomst, een belangrijk fundament gezet (D1). Deze bestuursovereenkomst is getekend door Provincie Gelderland, gemeente Overbetuwe, gemeente Lingewaard, Staatsbosbeheer (SBB), Waterschap Rivierenland, Stadsregio Arnhem Nijmegen (allen in juli 2008), en de gemeente Arnhem (oktober 2009). Zo was bij de oprichting van de Parkorganisatie reeds een team aan de slag met het planologische en ontwerptraject. De bestuursovereenkomst had cruciale bijlagen met gedetailleerde afspraken en besluiten:

- Het masterplan (D2)
- Uitvoeringsprogramma (D3)
- Afspraken 'Organisatie en Beheer' (D4)

Met een overeenkomst bij de ondertekende gemeenschappelijke regeling zijn vervolgens aanvullende afspraken gemaakt over beheerkosten en processen (D5).

De sterke ambitie van betrokkenen bij Park Lingezegen is onmeetbaar, maar blijkt een belangrijke factor te zijn bij de realisatie van Park Lingezegen.

2.2 Opzegging Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)

Betrokken partijen tekenden op 1 december 2010 de Wgr-overeenkomst Park Lingezegen. Diezelfde periode blijkt tevens de start van grote wijzigingen in de organisatie en financiering van natuur- en landschapsbeleid. Met de 'Bleker-brief' van oktober 2010 werd het ILG per direct stilgezet (D7). Tegen de verwachting in van sommigen destijds was dit geen tijdelijke stop en zegt het Rijk het ILG definitief op.

De Parkorganisatie was financieel afhankelijk van rijksgeld via ILG (zie ook 3.1.G). Park Lingezegen was namelijk als RodS-gebied onderdeel van het Provinciaal Meerjarenprogramma (PMJP) en ILG Gelderland. Als RodS-gebied kreeg zij de verplichting om gronden te verwerven en in te richten; bij deze opgave hoorde ILG financiering (D8). Bij de beëindiging van ILG onderhandelde de Parkorganisatie niet rechtstreeks met het Rijk over afronding van het specifieke RodS geld, maar via de Provincie Gelderland als onderdeel van afronding van alle ILG gelden en verplichtingen. De parkorganisatie stond dus 'op afstand', wat (financiële) onzekerheid heeft vergroot. In de onderhandelingen lijkt Park Lingezegen overschaduwed door andere Gelderse belangen, waaronder een grote Ecologische Hoofdstructuur opgave voor Gelderland. Er kwam geen rechtstreeks budget voor Lingezegen. De financiële gaten die zijn ontstaan door het terugtrekken van het Rijk zijn later wel 'gevuld'. De provincie heeft hierbij een cruciale rol gespeeld door inzet van provinciale middelen of instrumenten (10,5 miljoen euro voor verwerving en inrichting, zie 3.1.G; 2 miljoen euro en openstelling SNL-subsidie voor beheer, zie 3.2.E). De genoemde 'afstand' tot de ILG onderhandelingen is mogelijk ook een voordeel geweest: de bestuursovereenkomst uit 2008 is blijven staan en daarmee alle (niet-Rijks) afspraken en ambitie om Park Lingezegen te realiseren. [CF. rol Provincie Zuid-Holland in Bentwoud, bijlage 6: heroverweging taak en beschikbaarheid gronden voor RodS]. Met de beëindiging van ILG vervalt ook de 'rijksdeadline' van 1 januari 2014 voor verwerving en realisatie van Park Lingezegen (zie 3.1.H).

2.3 Onzekerheden rond terreinbeherende organisatie (TBO's)

In lijn met de bezuinigingen en decentralisatie van natuur- en landschapsbeleid staan de 'vanzelfsprekende' financiering en positie van TBO's ter discussie. De Vereniging van Gelijkberechtiging Grondbezit (VGG) heeft een klacht ingediend bij het Europees Hof tegen staatssteun voor TBO's, aangezien TBO's gronden krijgen van de overheid 'om-niet' (D9). Provincies hebben hierom de overdracht van gronden aan TBO's stil gezet en het Interprovinciaal Overleg (IPO) stelt een strategie op over hoe-verder. Ook de positie van Staatsbosbeheer (SBB) staat ter discussie, waarbij een lopende Rijksdoorlichting van zelfstandige bestuursorganen een rol speelt¹ (D10).

Voor Park Lingezegen betekent deze situatie rond TBO's dat de overdracht van gronden waar werken zijn gerealiseerd naar beoogd eindbeheerder SBB op dit moment niet mogelijk is. Daarnaast is het onzeker of de afspraak volgens de Bestuursovereenkomst, SBB als enige beheerder van het 'groen' van de basisuitrusting van Park Lingezegen, kan blijven staan zoals beoogd.

Deze onzekerheden kosten tijd en brengen risico met zich mee voor de organisatie van beheer. Dat betekent ook risico voor de kwaliteit en duurzaamheid van Park Lingezegen. Zie 4.3 voor mogelijke scenario's en de wijze waarop de Parkorganisatie om gaat met deze risico's.

2.4 Relatie moederorganisaties

A. Provincie: financiering & grond

De provinciaal bestuurder is voorzitter van het Dagelijks en Algemeen bestuur (DB en AB) van Park Lingezegen. Daarnaast is de Parkorganisatie op diverse en soms complexe wijze verbonden met 'moederorganisatie' Provincie. Enerzijds is er gemeenschappelijkheid qua ambitie (zie 2.1), anderzijds is er afhankelijkheid qua financiering (zie 3.1.G en 3.2.E) en grondpositie (zie 3.1.F). Bij de afhankelijkheid spelen de genoemde politiek-economische ontwikkelingen een rol. De Parkorganisatie heeft te maken (gehad) met risico's door deze ontwikkelingen. In deze gevallen heeft de Provincie direct invloed op de risico's en niet rechtstreeks de Parkorganisatie: de Provincie deed de onderhandeling met het Rijk over financiële afronding van ILG, waaronder RodS (zie 2.2); via IPO speelt de Provincie een rol in de besprekingen over de toekomst van grondoverdracht naar TBO's (zie 2.3). De Parkorganisatie is dus, als zelfstandig openbaar lichaam met een eigen taak, sterk afhankelijk geweest van de grote (financiële) inzet van de provincie.

Andersom, is de Provincie voor het realiseren van het regionale park afhankelijk van de aanpak en resultaten van de Parkorganisatie. Tegenstelling en onduidelijkheid wat betreft het grond dossier in relatie met de begroting (zie 3.1.F), in combinatie met de complexe relatie, hebben tot discussie en alertheid bij de Provincie geleid. Dit heeft impact op het beeld en de positie van de Parkorganisatie binnen de provinciale organisatie.

¹ Ten tijde van de afronding van deze evaluatie is de positie van SBB herzien door het Ministerie van Economische Zaken: als organisatie in het publieke domein ontwikkelt en beheert zij "het groene erfgoed van Nederland", waarbij zij haar maatschappelijke betrokkenheid versterkt (waaronder 'welzijn'); bij het uitvoeren van haar taken is ruimte voor commerciële activiteiten (bijvoorbeeld in de energie- en vrijetijdsmarkt) mits binnen wettelijke kaders (zoals de wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer). Zie D26.

B. Gemeenten Overbetuwe en Lingewaard: planologisch spoor & focus bewoners

De gemeenten Overbetuwe en Lingewaard zitten letterlijk en figuurlijk sterk 'in het park'. Zij zijn de grondgebiedgemeenten, en daarmee verantwoordelijk voor de juridisch-planologische procedures zoals de bestemmings- en onteigeningsplannen. Hierbij faciliteert de Parkorganisatie. Bovendien zijn Overbetuwe en Lingewaard toekomstige beheerders van de nieuwe recreatieve routes en wegbeplanting van de basisuitrusting. Logischerwijs zijn deze twee gemeenten onderdeel van het DB. Gemeenten Overbetuwe en Lingewaard zitten, vanuit haar betrokken relatie met bewoners, sterk op uitvoering en details. Deze betrokkenheid wordt door sommige betrokkenen ook als 'te' betrokken gezien (zie bv 3.1.E).

C. Andere gr-partners en 'adviseurs'

Alle betrokken partijen staan achter de ambitie van het Park, maar hun inzet is divers. Sommigen worden 'gehinderd' door politieke of financiële ontwikkelingen vanuit hun eigen organisatie. De gr-partners geven aan dat bestuurlijke en ambtelijke samenwerking via de Parkorganisatie de mogelijkheid biedt om samen te werken aan projecten, die anders lastiger of langzamer te realiseren waren. Voordeel is snelle toegankelijkheid van elkaar, voor bijvoorbeeld overleg en vergunningen. Zo heeft gr-partner Waterschap Rivierenland een belangrijke gebiedsopgave met de realisatie van 28 hectare waterberging, naast waterbelangen in andere onderdelen van de basisuitrusting. Het Waterschap wordt bovendien beheerder van het watersysteem, waar zij eigen beheermiddelen voor inzet. Het Waterschap focust op haar kerntaak en is via het AB betrokken bij algemene zaken van het Park. Ook gr-partner Gemeente Arnhem is bestuurlijk vertegenwoordigd in het AB en ambtelijk met projectleider. Het is vrij uniek dat een gemeente buiten haar gemeentegrens aan de leefomgeving van haar bewoners werkt. Toekomstig gr-partner Gemeente Nijmegen tekende de gr-overeenkomst niet. Dit betekende verlies van (formele) betrokkenheid en leverde bijvoorbeeld problemen op qua financiering van beheer (zie 3.2.E). In 2013 heeft zij alsnog besloten om dit te doen en zij zal in 2014 toetreden. SBB heeft zich als beoogd beheerder, zowel als 'adviseur' als ambtelijk, in alle planfasen ingezet. SBB is (beoogd) beheerder voor de RodS gebieden in heel Nederland. Hoewel deze gebieden geen doorsnee SBB-gebied zijn en (dus) slechts een klein percentage van de SBB-gronden, vergroot het door ligging en functie wel de 'zichtbaarheid' van SBB. De Stadsregio heeft ambtelijk en bestuurlijk, als adviseur in het AB als, een beperkte rol.

2.5 Steun & weerstand

Het inbrengen van wensen door bewoners en betrokkenen heeft met name plaatsgevonden in de visie- en ontwerpfasen, in de periode voor oprichting van de Parkorganisatie. De periode van deze evaluatie betreft de uitvoeringsgerichte periode. Wat betreft de realisatie van de basisuitrusting gaat het dan minder om 'informeel' *meedenken* en staat de 'formele' *inspraak* centraler (naast communicatie over bijvoorbeeld werkzaamheden en activiteiten). Wat betreft beheer is de inbreng van bewoners en betrokkenen divers: van kleine praktische adviezen tot overleg over nieuwe beheerinitiatieven. Daarnaast is de Triënnale in 2014 een grote support voor Park Lingezegen (D11).

De Klankbordgroep is structureel betrokken bij Park Lingezegen; zij verenigt en vertegenwoordigt diverse gebruikers en belanghebbenden, zoals wijkraden, fietsbonden, ondernemers en natuurorganisaties. Voor de Klankbordgroep is toegankelijkheid een belangrijke prioriteit; toegankelijkheid kan *deels* via de basisuitrusting worden gerealiseerd, maar kan *deels* ook *buiten* de basisuitrusting gerealiseerd worden. Tijdens regelmatig overleg

komen regelmatig slimme tips, die financiële- of kwaliteitswinst opleveren. Een voorbeeld is de afwijzing van elektrische lussen voor hardlopers (geen onderdeel van de basisuitrusting). De Klankbordgroep was sterk in de planfase, in het 'klankborden' over de invulling van het Park. Nu is de uitdaging om deze groep meer een 'gebruikersgroep' te maken, gericht op toekomstig gebruik en beheer. [CF. rol gebruikersgroep in Bentwoud, bijlage 6]. Naast de grote Klankbordgroep zijn kleine klankbord'werk'groepen die bij elkaar komen voor specifieke vraagstukken.

Naast support is er weerstand tegen het Park, in het verleden en heden. Deze weerstand kwam met name van agrariërs, met name van de 'Ploegschaar' en met name in de planvormende fase. Weerstand tegen het Park vanuit de Ploegschaar bestaat echter nog steeds en richt zich naast de ambitie van het Park op diverse procedures (zie bv D12). De Parkorganisatie richt zich nu, als uitvoerende organisatie, op individuele cases van agrariërs, waaronder 'de Ploegschaar'; dat betreft grondverwerving en onteigeningscases, maar ook verkenning van enkele particuliere initiatieven.

2.6 Andere projecten

Er lopen een aantal andere grote projecten in en rond Park Lingezegen die van invloed zijn op de voortgang en kwaliteit van Park Lingezegen (zie o.a. D13):

- De Landinrichting Overbetuwe Oost is in 2013 afgerond. Hierdoor is de grond- en eigendomssituatie, wat betreft deze herverkaveling, definitief en zijn ook gronden voor Lingezegen beschikbaar gekomen.
- De geplande doortrekking van de A15 zal negatief van invloed zijn op de toegankelijkheid en kwaliteiten van Park Lingezegen. De Parkorganisatie is in bespreking met projectbureau Via15 over (financiële) mogelijkheden om de A15 in te passen. Mogelijke 'compensatie' biedt kansen voor enkele deelprojecten van Park Lingezegen, maar het proces levert tevens vertraging op van de realisatie van de basisuitrusting (zie bijlage 3).
- Het Rijnwaalpad ligt grotendeels in Park Lingezegen. Het project kent aparte maar vergelijkbare procedures als Park Lingezegen qua bestemmingsplan, grondverwerving en onteigening. Afstemming tussen beide projecten is dus cruciaal en vindt plaats tussen betrokken overheden.
- Het EFRO Water-Rijk project in deelgebied Waterrijk gaat over de realisatie van een innovatief, klimaatbestendig, regionaal watersysteem. Dit project is zelf geen onderdeel van de basisuitrusting, maar heeft deels overlappende doelstellingen; hierdoor kunnen enkele werken in samenhang met deelgebied Waterrijk worden gerealiseerd. Daarnaast is het project interessant voor een groen-economisch toekomst perspectief (zie ook hfst. 4.3) en vanwege de subsidie-bijdrage.

3. Resultaten voortgang Park Lingezegen

3.1 Hoofdtak 1. Realisatie basisuitrusting

A. Doelstelling

Als RodS-gebied is de taak voor Park Lingezegen kort maar krachtig: "het verwerven van gronden en het zodanig inrichten dat aantrekkelijke openbare recreatiegebieden ontstaan." (D14, p.62). Prestatieafspraken staan in hectares (zie D8). De genoemde 470 ha inrichting (eerder 373 ha) betreft 'de basisuitrusting'. In het Masterplan van Lingezegen staat de basisuitrusting gedetailleerder verwoord, met verwijzing naar wandelroutes, toegangen, laanbomen, wetland, bos, pocketparks, etc. In het Masterplan staan ook beschrijvingen van de deelgebieden De Park, Het Waterrijk, Het Landbouwgebied, de Buitens, de Woerdt en de Linten (D2). Het uitvoeringsprogramma geeft concreter aan *hoe* de inrichting gerealiseerd zal worden, met onder andere kostenoverzichten en planningen per deelgebied (D3).

Voor de kwaliteit van de basisuitrusting: zie 3.2 'organisatie beheer'.

Samengevat, beoordelen wij in deze evaluatie de voortgang van de realisatie van de basisuitrusting met name op voortgang van grondverwerving en inrichting (via aanbestedingen).

B. Resultaten – output

De volgende resultaten zijn bereikt wat betreft de (voorbereiding van) realisatie van de basisuitrusting:

- Grondverwerving: 82% van de 470 hectare benodigde grond is "ter beschikking" (Planviewer december 2013).
- Fysiek is de inrichting nog zeer beperkt gereed. Het gaat om 23 van de 470 hectare (volgens NOK 2013). Het zijn: dit zijn het fietspad groen-blauwe zone & natuurlijke akkers. Buiten dit cijfer zijn ook andere zaken aangelegd, zoals: een openlucht klaslokaal, andere fietspaden, parkmeubilair, en de aanplant van bos.
- De inrichting van de basisuitrusting is deels aanbesteed; in oppervlakte van de basisuitrusting ongeveer 80% (inschatting), met een grote bijdrage van het deelgebied Waterrijk. Qua geld is nu 32% van de 30 miljoen euro inrichtingsbegroting besteed of verplicht (projectenoverzicht 2013).
- Een groot aantal andere aanbestedingen is in voorbereiding: o.a. pocketparks, idylle Elsterbrug, infra & groen de Park, Bemmelse zeeg (inclusief stapstenen), fietspaden. Deze aanbestedingen 'staan klaar', maar moeten wachten op bijvoorbeeld grondverwerving, een bestemmingsplan of afronding van andere werkzaamheden.

In bijlage 3 staat een lijst van werken en aanbestedingen wat betreft realisatie basisuitrusting, met status en planning.

Samengevat: veel aanbestedingen staan 'in de (papier) steigers'; een eindsprint van de inrichting moet nog komen in 2014 EN daarna.

C. Resultaten – outcome

Naast deze output staan andere resultaten die een meerwaarde zijn van de realisatie van de basisuitrusting:

- Park Lingezen is planologisch onomkeerbaar. Met de vaststelling van bestemmingsplannen konden nieuwe stappen gezet worden. Dat is een tussenstap voor de realisatie van de basisuitrusting. Hiermee kon tevens de discussie over het park 'officieel' afgerond worden, al blijft er weerstand bestaan vanuit bijvoorbeeld enkele agrariërs.
- De samenwerking tussen overheden levert meer op dan de basisuitrusting.

D. Planologisch & ontwerpspoor

Op het moment dat de Parkorganisatie eind 2010 startte was reeds een milieueffectrapportage uitgevoerd en een Intergemeentelijke Structuurvisie opgesteld; deze zijn later vastgesteld. Tevens waren de bestemmingsplannen in voorbereiding. De grondgebiedgemeenten stellen de bestemmingsplannen vast; de Parkorganisatie faciliteert deze trajecten. Op dit moment zijn er onherroepelijke bestemmingsplannen voor het hele gebied: de Park 10 (2011 & 2013), Park Lingezen gemeente Overbetuwe (2012 & 2013), Park Lingezen gemeente Lingewaard (2011 & 2012). Voor enkele kleine onderdelen lopen nog bestemmingsplanprocedures, waardoor gerelateerde aanbestedingen vertraging oplopen (zie bijlage 3). De bestemmingsplannen zijn cruciaal voor de toekomst van Park Lingezen, omdat Park Lingezen hiermee planologisch onomkeerbaar is geworden.

Er waren meer dan 300 zienswijzen voor de ontwerpbestemmingsplannen; het uiteindelijke aantal beroepen is ongeveer 15 waarvan het merendeel niet is gegrond. Uiteraard speelt naast deze 'procedurele weerstand' ook wat daadwerkelijk 'leeft' in het gebied (zie steun en weerstand, hfst 2.5).

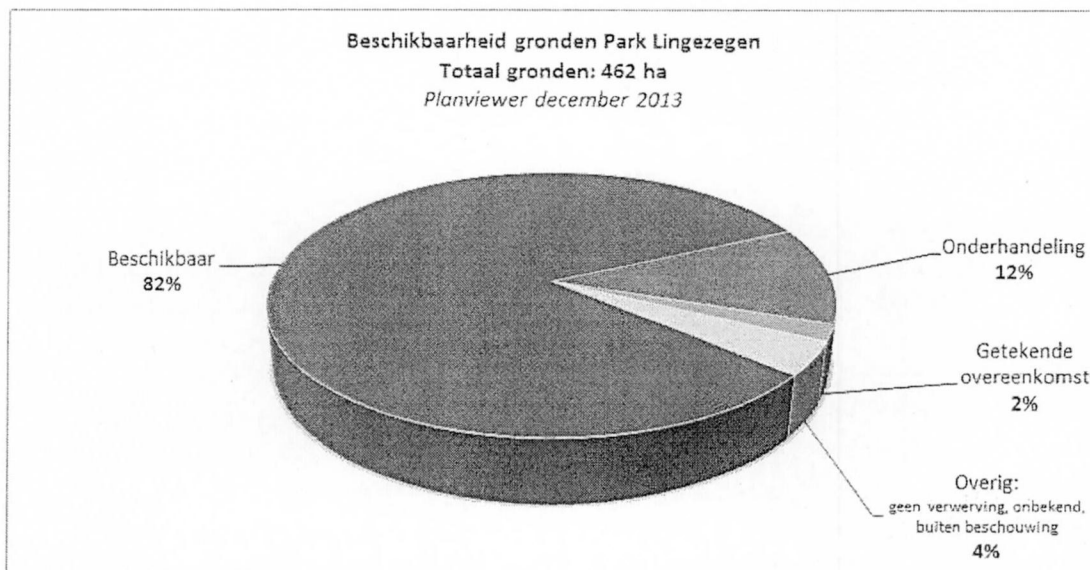
Het Masterplan voor Park Lingezen is uitgewerkt in deelontwerpen, die de basis vormen voor uitvoering (technisch ontwerpen, ramingen, aanbestedingen). Aanpassingen van het ontwerp, vanwege meer inzicht in fysieke situatie of om financiële redenen, worden besproken met projectleiders en ontwerpers.

Het planologisch- en ontwerpspoor, grondverwerving en een deel van de aanbestedingstrajecten zijn parallel uitgevoerd. Dit heeft tijdwinst opgeleverd. In sommige deelgebieden (bv het Waterrijk) is de aanbesteding opgesteld en gegund voordat alle grond is verworven; dit kan betekenen dat een deel van de werkzaamheden te zijner tijd uitgesteld moet worden en 'meerwerk' worden. Bij andere werkzaamheden (bv zuidelijk deel van De Park) wordt juist gewacht tot grondverwerving is afgerond; dit levert zekerheid, maar tijdsverlies. Het parallel spoor is niet standaard in gebiedsontwikkeling.

E. Grondverwerving - voortgang

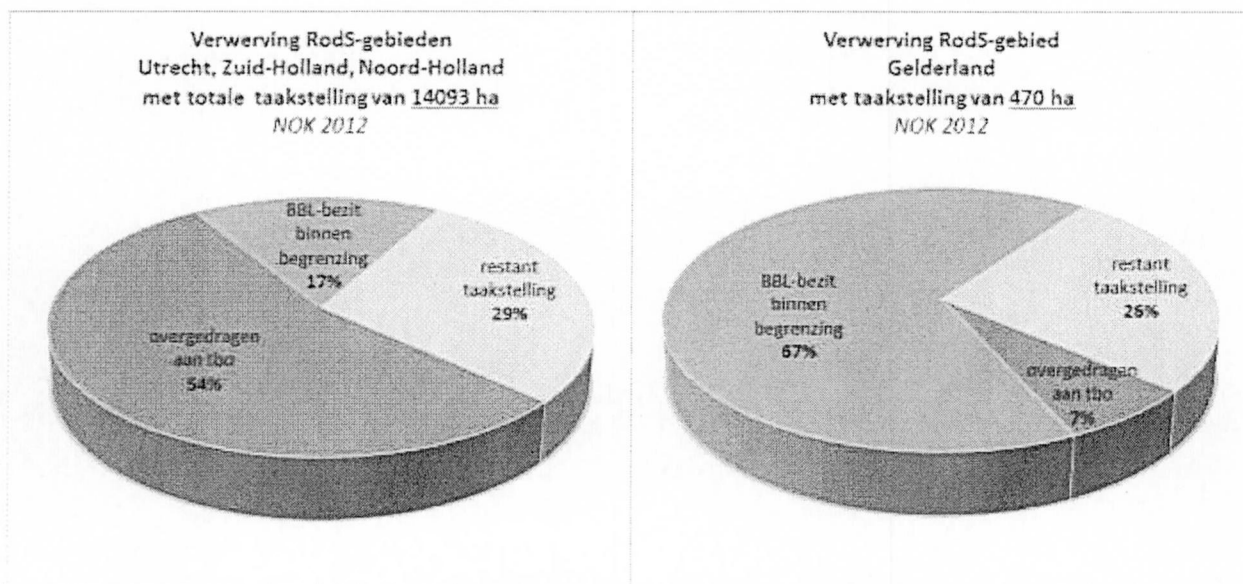
Grondverwerving is een middel om de basisuitrusting te bereiken, maar ook 'tussenresultaat' (cf. grondverwerkingstaak RodS Gelderland in ILG- Bestuursovereenkomst (BOK), D8). Bij de start van Parkorganisatie Lingezen als openbaar lichaam was reeds een deel van de gronden ter beschikking. In de BOK (2006) was de RodS prestatie op 208 ha gezet, met de veronderstelling dat reeds 262 ha was verworven; later is de restantopgave RodS naar boven bijgesteld tot 298 ha, omdat grondcijfers eerder onjuist bleken.

Op dit moment is 82% van de grond voor Park Lingezen verworven (december 2013, Planviewer, zie figuur 1).

Figuur 1. Beschikbaarheid gronden Park Lingezegen 2013.

Aan de hand van de rapportage Natuurmeting op Kaart 2012² kunnen we een vergelijking maken van de verwerving in Park Lingezegen versus de andere RodS gebieden in Nederland (D7, zie figuur 2). De restanttaakstelling van Park Lingezegen blijkt vergelijkbaar met het gemiddelde van de restanttaakstelling van alle andere RodS-gebieden. In andere RodS-gebieden is echter al veel grond overgedragen aan TBO's. Dit kan verklaard worden door het feit dat Park Lingezegen 'vanaf 0' moest beginnen, terwijl veel ander RodS-gebieden reeds (deels) recreatiegebied waren.

Figuur 2. Grondverwerving RodS-gebieden. Cijfers gebaseerd op NOK 2012.

² Eerdere NOK rapportages uit 2010 en 2011 geven een "0" bij aantal hectare BBL-bezit binnen de begrenzing van RodS-gebied in Gelderland (i.e. Park Lingezegen); de NOK rapportage uit 2013 geeft met betrekking tot 'verwerving RodS', naar het lijkt, onjuiste tabelkopjes. Door deze onduidelijkheden vinden wij de cijfers niet betrouwbaar voor een vergelijking in tijd of tussen RodS-gebieden. Tevens bevestigt dit de complexiteit rond informatie over grond.

De beschikbare grond voor Park Lingezegen ligt deels binnen de 470 hectare basisuitrusting en is deels ruilgrond buiten de basisuitrusting. De Parkorganisatie geeft aan dat van de beschikbare grond ongeveer 120 hectare ruilgrond is (inschatting Parkorganisatie, zomer 2013).

De Parkorganisatie en Dienst Landelijk Gebied (DLG) verrichten in samenwerking de minnelijke grondverwerving. In enkele gevallen heeft de gemeente Overbetuwe zelf de grondverwerving laten uitvoeren. DLG en de Provincie waren achteraf kritisch over deze procedures, in verband met mogelijke staatssteun en het ontbreken van hun bijdrage, wat tot onrust heeft geleid. De gronden die niet minnelijk verworven kunnen worden, worden onteigend op basis van gemeentelijk onteigeningsplannen van Lingewaard en Overbetuwe (2012). In 2013 zijn de onteigeningsprocedure uit voorzorg stilgezet. Het was Rijkswaterstaat onvoldoende duidelijk of de gemeenten volmacht hadden gegeven voor grondverwerving; dit had kunnen leiden tot een integrale afwijzing van alle onteigeningsverzoeken door de Raad van State en dus tot meer tijdsverlies (D18). De verwachting is dat uiteindelijk 5 tot 10% onteigend moet worden; dat is gemiddeld voor dergelijke gebiedsontwikkeling.

Het feit dat nog niet alle gronden beschikbaar zijn EN deels niet binnen de basisuitrusting liggen heeft consequenties voor de aanbestedingen voor de basisuitrusting. Zo moeten in Waterrijk nog enkele gronden verworven worden, hoewel de aanbesteding is gegund. Dat kan meerwerk opleveren. Andere aanbestedingen, zoals de Park, zijn juist nog niet uitgezet omdat een deel van de grond nog niet ter beschikking is. Dat kost tijd. Zie ook bijlage 3, voor meer voorbeelden.

F. Grondverwerving - zeggenschap

Alle verworven grond staat ter beschikking voor Park Lingezegen, maar het eigenaar- en zeggenschap over deze gronden zijn complex. Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) heeft het merendeel van deze gronden aangekocht. BBL heeft deze gronden daarmee in eigendom, maar altijd in opdracht van een partij. Deze opdrachtgevende partij was tot 2007 het Rijk vanuit ILG, van 2007-2011 de Provincie en vanaf 2011 de Parkorganisatie. Daarnaast heeft de Parkorganisatie zelf enkele gronden aangekocht en in eigendom. De Parkorganisatie heeft nog niet zelfstandig de beschikking over de verworven ILG-gronden: hoewel de gronden zijn verworven voor Park Lingezegen, heeft de Provincie het trekkingsrecht over de gronden.

Eind 2013 hebben het ministerie van EZ en Provincies besloten dat alle Provincies, onder voorwaarden, het economisch eigendom van de BBL-oud-gronden krijgen, voor realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (D19, D20). "De Provincies krijgen in ieder geval het economisch eigendom en daarmee de verantwoordelijkheid voor verkoop en beheer van de BBL-gronden, en daarnaast de mogelijkheid de gronden op eigen naam over te zetten (het juridisch eigendom)" (D19). Na overdracht is het beheer "voor rekening en risico" van de Provincie (D20). Het is nog niet bekend óf, wanneer en voor welke gronden dit consequenties heeft voor Park Lingezegen.

De complexe situatie rond de zeggenschap over grond heeft gevolgen. Het *praktisch* gevolg van het trekkingsrecht is dat het grondtransacties complex maakt, omdat meerdere partijen betrokken zijn. Een *financieel* gevolg is dat het bij grondzaken, zoals verkoop of pacht, niet duidelijk is aan wie revenuen toekomen. Daarnaast *kán* deze eigendoms-situatie een *politiek* gevolg hebben: met het trekkingsrecht en economisch eigendom van het merendeel van de

gronden voor Park Lingezegen heeft de Provincie een zekere macht, bijvoorbeeld over de functie van het gebied. Met de bestemmingsplannen van Park Lingezegen ligt er echter een planologische grondslag voor het Park. GS heeft in 2013 bovendien de garantie gegeven dat de Parkorganisatie "kan werken met de gronden die voor het park gelabeld zijn en die benodigd zijn om de basisuitrusting te realiseren" (D21). Deze afspraak over grond tussen Provincie en de Parkorganisatie wordt nog verder uitgewerkt.

G. Financiering

In de Bestuursovereenkomst 2008 (D1) en BOK tussen Rijk en Gelderland (D8) staan afspraken over financiering voor grondverwerving en inrichting van Park Lingezegen. De afspraak was dat het Rijk 34,1 miljoen euro beschikbaar stelt voor grondverwerving en inrichting, mits andere partijen (de regio) 50% van de kosten financieren. In de Bestuursovereenkomst staan vervolgens bijdragen van partijen voor in totaal 29,4 miljoen euro plus het streven om voor 5 miljoen euro bijdragen uit subsidieregelingen te halen als ook het streven naar 3 miljoen euro uit zand- en kleiwinning. Door de beëindiging van ILG (zie hfst. 2.2) ontstond een tekort die op dat moment nog ongeveer 10,5 miljoen was. (23,6 miljoen, het andere deel van de 34,1 miljoen euro, was reeds besteed aan o.a. grondverwerving en planvorming - zie bv D22). De Provincie heeft deze 10,5 miljoen gereserveerd om dit tekort op te vangen (D22).

De Parkorganisatie heeft daarnaast kunnen besparen door inrichting te 'versoberen' of te wijzigen, bijvoorbeeld: asfalt in plaats van klinkers in de Linten (wat tevens een wens van agrariërs was), minder moeras in Waterrijk, mogelijk een kruising in plaats van een tunnel (de Park), etc. Het gewenste subsidiebedrag is nog maar deels gedekt. Subsidies betreffen onderdelen van de basisuitrusting (zoals fietspaden, via de Stadsregio), als ook gerelateerde projecten die beperkt bijdragen aan de basisuitrusting zelf, maar wel aan bijvoorbeeld promotie of het streefbeeld (SeaChange, Water-Rijk). De verwachte subsidie voor onderzoek en ruiming van niet gesprongen conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog (OCE) is nog niet rond: het Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft een eerste subsidieverzoek van de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe afgewezen (zie ook 3.1.J). Het streven naar 3 miljoen euro uit zand- en kleiwinning bleek al snel niet reëel en is niet opgenomen in de begroting.

De inrichtingsbegroting is op dit moment 30 miljoen euro. Op dit moment is 32% van de 30 miljoen euro inrichtingsbegroting besteed of verplicht (cijfers projecten december 2013). Hiermee is, volgens schatting, 80% van het oppervlakte aanbesteed (met name Waterrijk). De aanbestedingen blijven, tot nu toe, binnen de ramingen.

<i>Bron: cijfers projecten december 2013</i>	Inrichtings-Begroting 2008 Uitv. programma (*miljoen euro) Afgeronde cijfers	Inrichtings-begroting 2013 (*miljoen euro)	% besteed 2013	% verplicht 2013	<i>besteed en verplicht</i>
Deelgebieden					
De Park	15	12	9%	1%	10%
Het Waterrijk	20	10	6%	57%	63%
Woerd & Buitens & Landbouwwand & Linten	8	8	15%	10%	25%
Totaal	42	30	10%	22%	32%

H. Planning

De eerdere deadline uit de Bestuursovereenkomst, eind 2013 of 1/1/2014, was gebaseerd op de bestuursovereenkomst ILG tussen rijk en Provincie Gelderland (deadline voor inrichting). Met het vervallen van ILG verviel deze afspraak met het Rijk. De deadline is losgelaten en lijkt niet vervangen voor een nieuwe deadline: de planning is aangepast aan de realiteit.

De verwachting is dat het merendeel van de werken in 2014 wordt afgerond (zie bijlage 3), maar enkele aanbestedingen wachten nog op grondverwerving, aanpassing van ontwerp, bestemmingsplannen, de realisatie van andere projecten, etc. De beschikking van grond wordt vaak genoemd als grootste hindernis.

In bijvoorbeeld het Waterrijk is gekozen voor een langere uitvoeringsperiode waardoor de uitvoerder langer de tijd heeft om grond uit werkzaamheden elders te gebruiken (naast voordelen in verband met nog te verwerven gronden).

Zie ook 3.2.E: consequenties van tekort beheerfinanciering

I. Organisatie

Vrij snel na oprichting van de Parkorganisatie is de planvormende organisatie een uitvoerende organisatie geworden. Dit betekende letterlijk een wijziging van team, met de komst van resultaatgerichte projectleiders (vanuit DLG en diverse 'moederorganisaties'). Het team is slagvaardig en gefocust op uitvoering, kosten efficiëntie en doelbereik. De 'korte-lijntjes' tussen organisaties (ofwel de personen) en tussen bestuur en ambtenaren worden als groot voordeel genoemd voor van de gr-constructie. Verder is het sterk dat de gr niet als 'doel' wordt gezien maar als een 'vorm' om het doel (i.e. Park Lingezegen) te realiseren.

De politiek-economische ontwikkelingen hebben veel hindernissen opgeleverd, maar de Parkorganisatie heeft, geleid door ambitie en enthousiasme, goed kunnen inspelen op deze ontwikkelingen en daarmee 'adaptief' vermogen getoond (zie bv 3.1.G).

De Parkorganisatie heeft een risicoanalyse gemaakt met beheermaatregelen voor de belangrijkste risico's (zie o.a. D13). De belangrijkste risico's betreffen 'slechts' financiële risico's binnen het eigen project, zoals meerwerk op aangenomen werk of het niet halen van de subsidie-doelstelling. Beheersing van risico's die voortkomen uit de 'omgeving' van Park Lingezegen is echter ook cruciaal, zeker gezien het mogelijk grote effect op financiering en zeggenschap van de Parkorganisatie. Dergelijke scenario's worden wel besproken op 'strategisch niveau', maar lijken nog niet verankerd in 'praktische' werkzaamheden of producten (zoals document Beheervisie; zie ook hfst. 3.2).

J. Informatie

Voor de realisatie van de basisuitrusting zijn diverse onderzoeken nodig, waaronder naar archeologie, conventionele explosieven (OCE) en milieu. Park Lingezegen heeft een 'ongebruikelijk' grote schaal voor deze onderzoeken. De Parkorganisatie heeft gekozen voor een innovatieve combinatie van genoemde onderzoeken, wat grote besparing heeft opgeleverd. Het merendeel van de benodigde onderzoeken heeft plaatsgevonden (zie ook bijlage 3). Echter, op

gronden die nog niet in bezit zijn, kan soms nog geen onderzoek plaatsvinden. Deze moeten dus na verwerving nog gepland en gebeuren.

Zoals beschreven (zie 3.1.E) is inzicht in de beschikbaarheid van grond zeer complex, door ingewikkeld 'eigenaarschap' en betrokkenheid van diverse partijen. Een PlanViewer voor Park Lingezen biedt handig inzicht in beschikbaarheid van grond, naast andere gedetailleerde projectinformatie tot op perceelniveau. Bepaalde informatie, zoals het aantal hectare binnen en buiten de basisuitrusting, kan niet eenvoudig in beeld/cijfers worden gebracht. Verder kan dit middel wel inzicht geven, maar de discussie over grond niet oplossen.

K. Kwaliteit & controle

Controle van kwaliteit vindt op diverse wijze plaats, bijvoorbeeld via vaststelling van ontwerpen door het DB en door controle op werk van aanbesteders. Daarnaast moet het Kwaliteitskader van de supervisor (landschapsarchitect) zorgen dat kwaliteitsambities niet op de achtergrond raken (D22). De vraag is *hoe* de Parkorganisatie dit kader *toepast*? Verder is de vraag is wat enkele wijzigingen van de inrichting voor gevolg hebben voor de uiteindelijke kwaliteit van Park Lingezen.

3.2 Hoofdtak 2. Organisatie beheer

A. Doelstelling

Uitgangspunt van beheer van de basisuitrusting is dat de toekomstige beheerder ook de eigenaar wordt:

- SBB: grotere natuur- en recreatieonderdelen;
- Gemeenten: nieuwe recreatieve routes, wegbeplanting;
- Waterschap: watersysteem en -infra.

In de Bestuursovereenkomst staat daarnaast als 'criteria': "gerealiseerde onderdelen van Park Lingezen na realisatie op een continue wijze [beheren] waardoor Park Lingezen als eenheid herkenbaar blijft." Tegelijkertijd is het streven om te zorgen dat de deelgebieden hun eigen karakter behouden (D3). In de 'Overeenkomst bij gemeenschappelijke regeling Park Lingezen' zijn verdere financiële- en procesafspraken gemaakt en zijn ramingen uit de Bestuursovereenkomst aangepast.

Wat betreft beheer heeft het Park de verantwoordelijkheid voor "de coördinatie en organisatie van de financiering van het beheer van gerealiseerde parkonderdelen (...), waaronder tevens wordt verstaan het toezien op het beheer en instandhouding van het gerealiseerde kwaliteitsniveau." (D6).

Samengevat, beoordelen wij in deze evaluatie de voortgang van de organisatie van beheer, met name op: financiering, 'eigenaarschap' en toezicht op kwaliteit.

B. Resultaten – output

De belangrijkste resultaten qua organisatie van beheer zijn:

- De afspraken met betrekking tot eindbeheerders en -eigenaren zijn blijven staan; dit schept duidelijkheid bij werkzaamheden.
- Ook de afspraken over beheerbijdragen van gr-partijen zijn blijven staan.

- Echter, door afronding ILG is een 'beheergat' ontstaan. Deze is inmiddels 'gevuld'.
- Er is een beheervisie opgesteld met kaderstellende afspraken; deze moet nog vastgesteld worden.

C. Resultaten – outcome

Naast genoemde 'directe' output wat betreft beheer van de basisuitrusting, zijn ook andere 'indirecte' resultaten:

- Uniforme beheerkaders tussen gemeenten;
- Focus op particulier beheer levert méér dan beheer: betrokkenheid, energie;
- Particulier beheer vraagt ook om maatwerk en geld: dat past niet bij 'goedkoop beheer';
- Particuliere beheerinitiatieven zijn verkend, maar veelal nog in idee-fase. Doornik Natuurakkers is wel in uitvoering.
- Qua onzekerheden rond TBO's en SBB lijken er op strategisch niveau wel scenario's, maar deze zijn (nog) geen onderdeel van praktisch werk.

D. Eigenaarschap

Met de sterke bestuursovereenkomst is het duidelijk en "logisch" wie beheerder EN dus eigenaar wordt. Echter, dit is ook een rigide situatie gezien de onzekerheden rond grondoverdracht naar TBO's en de toekomst van SBB (zie hfst 2.3). Het risico dat de staande afspraken straks niet meer (kunnen) gelden kan beschreven worden als: kans * effect. De Parkorganisatie heeft gewerkt alsof de kans klein is dat dit gaat gebeuren, maar het effect kan voor de voortgang en kwaliteit van Park Lingezegen zeer groot zijn. Bovendien is er, gezien eerder onverwachte ontwikkelingen, geen argument om de kans klein te noemen.

Het stil liggen van de overdracht van gronden aan TBO's levert de Parkorganisatie op de korte termijn onzekerheid en tijdsverlies. Ook voor de lange termijn kan dit consequenties hebben voor de mogelijkheden en verantwoordelijkheden van partijen, afhankelijk van de uitkomst van diverse discussie (zie hfst 2.3 waaronder ook de rijksdoorlichting van SBB). Zie 4.3 voor scenario's.

Naast de staande beheerafspraken heeft het park ook de ambitie om particulier beheer in te zetten. Deze vorm van beheer is geschikt voor bijvoorbeeld kleine elementen waar 'specifiek' beheer belangrijk is (bv pocketpark of boomgaard), kan bijvoorbeeld in combinatie met de exploitatie van een gebied (bv het evenemententerrein), en levert meer betrokkenheid bij het gebied. Naast de Doornik Natuurakkers zijn nog zeer beperkt particulier beheerinitiatieven. Verder kost 'maatwerk' voor specifieke elementen relatief veel geld. [CF. *particuliere beheerinitiatieven in Bentwoud, bijlage 6: voorbeelden*]. Overigens geldt voor (eventuele) overdracht van gronden aan particulieren hetzelfde als voor overdracht aan TBO's: het is onzeker of overheden rechtstreeks gronden 'om-niet' mogen overdragen aan 1 partij (zie hfst 2.3).

E. Financiering

De kosten van beheer zijn bij de start van de Parkorganisatie in 2010 berekend op 1,78 miljoen euro per jaar (op basis van doorontwerp van Masterplan, D6). Meerdere partijen dragen deze jaarlijkse kosten: het Waterschap Rivierenland (voor waterbeheer) 225 duizend euro; het Rijk via SBB 589 duizend euro; en de 'regio': 965 duizend euro. De bijdrage van de 'regio' viel 260 duizend euro hoger uit dan voorzien in de Bestuursovereenkomst.

De meerwaarde van de Parkorganisatie is dat niet alleen de grondgebiedgemeenten en de 'standaard' overheidfinancierders van (natuur)beheer - maar ook *andere* overheden bijdragen aan het beheer. Deze andere overheden, gemeente Arnhem en Nijmegen, vertegenwoordigen een belangrijke groep 'omwonenden' en dus potentiële gebruikers. Door dit 'gebruikersperspectief' komt de regionale bijdrage van de gemeenten Overbetuwe, Lingewaard, Arnhem en -vanaf 2014 na toetreding- Nijmegen (volgens afspraken uit 2009; ieder 25%). Echter, door het niet-toetreden van Nijmegen tot de Parkorganisatie komt er, voorlopig, geen bijdrage van deze gemeente.

Onder andere vanwege het wegvallen van de bijdrage van Nijmegen heeft de Parkorganisatie een Beheerfonds ingericht, waarin de beheerbijdragen van partijen worden gestort. Met bijdragen van de gemeenten Arnhem, Overbetuwe, Lingewaard, maar ook van de Provincie en de Stadsregio bevatte dit Beheerfonds in ieder geval 1,1 miljoen euro. Daarnaast heeft de Provincie een extra beheerbijdrage van 2 miljoen euro beschikbaar gesteld. Omdat de basisuitrusting in de eerste jaren nog maar beperkt gereed is en daardoor beheerkosten lager uitvallen, terwijl partijen wel het 'eindbedrag' betalen, kan tevens een buffer ontstaan (D6).

Het Beheerfonds biedt dus een goede manier om, bijvoorbeeld, het wegvallen van de verwachte jaarlijkse Nijmeegse bijdrage op te vangen. Echter, direct bij de oprichting van de Parkorganisatie in 2010 de kreeg de Parkorganisatie te maken met een veel groter financieel 'gat'. Met het stil- en stopzetten van ILG, verviel de jaarlijkse rijks-beheerbijdrage van bijna 600 duizend euro (voor SBB).

Inmiddels zijn enkele manieren gevonden om het beheertekort te vullen:

- Via het Beheerfonds, waarin naast de standaard bijdragen ook 'meevallers' worden gestort.
- Door aanpassing van beheertypen door SBB, en daarmee vermindering van beheerkosten.
- Doordat in december 2013 Gedeputeerde Staten (GS) van Gelderland "heeft besloten om voor de natuurterreinen binnen het Park Lingezegen een beheervergoeding op grond van het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer mogelijk te maken, nadat de natuurterreinen zijn aangelegd en in beheer zijn genomen." (D23). Details over voorwaarden en hoogte van de vergoeding zijn nog niet bekend. De SNL-gelden hebben gevolgen voor de kwaliteit en controle van beheer.

De Parkorganisatie focust nog maar beperkt op alternatieve financiering, waaronder inverdienmogelijkheden of exploitatie van terreinen door particulieren en/of de Parkorganisatie zelf.

Vanwege de financiering rond beheer heeft het DB in 2013 de aanbestedingen voorlopig stopgezet, wat uiteraard vertraging opleverde voor de organisatie van de realisatie van de basisuitrusting (hervat in januari 2014). Deze aanbestedingsstop lijkt overigens niet de belangrijkste oorzaak van vertraging bij de aanbestedingstrajecten van het Park: grondverwerving, aanpassing van ontwerp en bestemmingsplannen vertragen ook.

F. Planning

De planning is afhankelijk van de voortgang van de inrichting: zie 3.1.H.
Daarnaast spelen onzekerheden rond eigenaarschap: zie 3.2.D

De toekomstige beheerders zijn vanaf de start en in alle planfasen betrokken geweest en onderdeel van de Parkorganisatie; ze kunnen 'voorsorteren' op beheer, wat (waarschijnlijk) winst qua tijd oplevert.

G. Organisatie

Zie ook 3.1.I (een organisatie met 'korte lijntjes') & zie 3.2.D over inspelen op (externe) risico's rond beheer.

H. Kwaliteit & controle

Zie 3.1.K: hoe wordt het Kwaliteitskader *toegepast*?

Goed beheer is meer dan financieringsafspraken. Een belangrijke vraag is hoe de controle op kwaliteit van beheer straks georganiseerd gaat worden, nu de financiering niet alleen van diverse gr-partijen komt via de Parkorganisatie maar ook deels via de SNL-gelden van de Provincie.

3.3 Resultaten in context

Zoals elke gebiedsinrichting in Nederland is de realisatie van Park Lingezegen complex en deels onvoorspelbaar. Gezien de omstandigheden concluderen wij dat de Parkorganisatie veel bereikt heeft qua grondverwerving, voorbereiding en aanbesteding van werken - dankzij focus en aanpassingsvermogen. Belangrijke drijfveren lijken het vasthouden aan ambitie, de goede samenwerking en focus op uitvoering. De gr-constructie levert voor de realisatie van de basisuitrusting een flexibele en slagvaardige vorm. Tegelijkertijd zorgt de gr-constructie voor lastige 'afstand' van de Parkorganisatie tot belangrijke ontwikkelingen, zoals de ILG afronding. Hierbij was de Parkorganisatie voor afspraken en financiering sterk afhankelijk van de inzet van de Provincie. Qua beheer zien we een meer 'rigide' Parkorganisatie, die juist sterk vasthoudt aan afspraken die wellicht niet blijven staan. Dat levert duidelijkheid en voortgang van de organisatie van beheer (op de korte termijn), maar kent uiteraard risico's (op de lange termijn).

4. Vervolg

Vanwege de aard van de evaluatie-opdracht, waaronder de wens om breed te evalueren (zie hfst. 1.2), zijn diverse aspecten geanalyseerd en gepresenteerd - maar soms op hoofdlijn. Bovendien kwamen er uit de evaluatie bevindingen die vragen oproepen over risico's en kansen. Hieronder volgen daarom enkele adviezen en vragen met betrekking tot de toekomst van Park Lingezen.

4.1 Functie van het gebied - gebruikersperspectief

Om Park Lingezen daadwerkelijk te realiseren is meer nodig dan de basisuitrusting. Niet voor niets is de basisuitrusting 'fase 1' van het streefbeeld. Wat willen gebruikers DOEN qua 'groen', 'blauw' en 'recreatie'? Veel gehoorde gebruikersfuncties zijn sport en cultuur. Het is belangrijk om deze functies verder te identificeren en vooral te 'laten' ontstaan. Hiervoor zijn ook groepen nodig die anders zijn dan de betrokkenen bij plan- en uitvoeringsfase. De programmering van het park en inzet op particuliere beheerinitiatieven bieden hiervoor goede startpunten. Daarbij is tijd nodig, om het park meer 'eigen' te laten worden van gebruikers. In sommige gevallen is ook 'minder' nodig dan de basisuitrusting: toegankelijkheid is voor de klankbordgroep een prioriteit en hangt maar deels af van de basisuitrusting.

Park Lingezen is (dus) meer dan een fysieke basisuitrusting. Haar kwaliteit hangt af van 'sfeer' of 'identiteit'. De Triënnale van 2014 biedt een kans om deze verder neer te zetten, mits de focus van dit evenement bij organisatie en plaatsvinden op bewoners en betrokkenen ligt.

4.2 Functie van het gebied - economisch perspectief

Naast het beschreven gebruikersperspectief is een economisch perspectief belangrijk, om nieuwe inrichting (i.e. het streefbeeld) en beheer blijvend te kunnen financieren.

Een inrichting gericht op duurzame energie biedt kansen om het vestigingsklimaat (innovatie, tuinbouw) rond Lingezen te verbeteren en zelfvoorzienendheid van de regio te vergroten. Bovendien staat duurzame energie op diverse agenda's, van Rijksprogramma's tot burgerinitiatieven, en kan dus financiële en groene support opleveren. In Park Lingezen biedt het EFRO-project Rich Water World mogelijkheden om deze doelstellingen te realiseren, in combinatie met waterberging.

Ook voor de financiering van beheer, ofwel de continuïteit van gerealiseerde ruimtelijke kwaliteit, is het belangrijk om verder op zoek te gaan naar producten of waarden in het gebied die 'vermarkt' kunnen worden inclusief 'groene ondernemers' die dit willen doen (zie ook 4.3). Originele financieringsvormen voor beheer, ook ter promotie van Park Lingezen, zijn bijvoorbeeld een streekfonds of 'landschapsveiling'.

Verder zijn er (nieuwe) financieringsinstrumenten in stedelijke gebiedsontwikkeling (zie bv D25) die - in aangepaste vorm - kunnen bijdragen aan financiering van Park Lingezen. Een voorbeeld is het instrument Tax Incremental Financing (TIF), waarbij een overheid investeert om vervolgens particuliere investering aan te moedigen. Dergelijke instrumenten hebben als doel hebben om de 'waardesprong' van grond- of huizenprijzen na gebiedsontwikkeling te 'vangen', bijvoorbeeld door hogere OZB inkomsten. Deze 'waardesprong' kan vervolgens benut worden over een langere periode, voor ontwikkeling of beheer van het gebied. Voorwaarde is in

dit geval dat de ontwikkeling van Park Lingezegen inderdaad zorgt voor een waardevermeerdering, als aantrekkelijke groene leef- en vestigingsomgeving. Ook moet bepaald kunnen worden wie direct baat hebben van Park Lingezegen. Daarnaast is een voorwaarde dat de gecreëerde inkomsten specifiek gelabeld worden met 'Park Lingezegen' en dus worden geïnvesteerd in het Park zelf.

4.3 Beheer: scenario's en kwaliteit

Gezien de onzekerheden rond de overdracht van gronden aan TBO's en de positie van SBB is het belangrijk om als Parkorganisatie OOK alternatieve beheersscenario te maken, inclusief de rol van de gr in deze scenario's op korte en lange termijn. Als, vanuit IPO, besloten wordt dat gronden niet meer 'om-niet' overdragen mogen worden aan TBO's, dan is eerst de vraag of er nog staande afspraken zijn waarbij het wel zou mogen en of Park Lingezegen daar aanspraak op kan maken. Als dat niet zo is, dan zijn meerdere scenario's denkbaar. Een scenario is dat SBB de gronden niet 'om-niet' krijgt. In dat laatste geval kan de Provincie (als hebbende 'trekkingsrecht', economisch grondeigenaar en verstrekker van SNL-subsidie) het beheer van de gronden 'in de markt' zetten in samenwerking met de Parkorganisatie (als verantwoordelijke voor de organisatie van (financiering van) beheer, volgens de gr-overeenkomst Park Lingezegen). Ook andere scenario's zijn denkbaar. Bijvoorbeeld: SBB krijgt wel het 'alleenrecht' op de gronden en het beheer daarvan, maar krijgt de gronden niet 'om-niet'. De vraag is tevens wat SBB in een bepaald scenario wil en kan doen, gezien financiële mogelijkheden en (toekomstige) taken en prioriteiten. Wellicht biedt het 'in de markt zetten' van beheer voor Park Lingezegen kansen om specifiek beheer gerealiseerd te krijgen. Mogelijk alternatieve beheer-organisatievormen, met een meer economisch of privaat perspectief, zijn een gebiedscoöperatie of publiek-private samenwerking (zie bv coöperatie Gastvrije Randmeren). Een 'veilige' vorm zijn (combinaties van) bestaande overheden.

Wat zijn de consequenties van een bepaald scenario en organisatievorm voor de kwaliteit van het Park, als ook de consequentie voor de controle (wie) en continuïteit (verantwoordelijkheden en middelen)? En wat is dus per scenario de zeggenschap van de Parkorganisatie?

4.4 Eigendom - zeggenschap - verantwoordelijkheid

Door de turbulente beleidshistorie, betrokkenheid en afhankelijkheid van diverse overheden (zie hfst 2) heeft het de Parkorganisatie veel moeite gekost om inzicht te krijgen in de beschikbaarheid van gronden voor Park Lingezegen (zie 3.1.E). Uiteraard is het van praktisch en financieel belang om dit inzicht compleet te krijgen en houden. Het zeggenschap over de gronden is nog ingewikkelder (zie 3.1.F): wie heeft welk economisch of juridisch eigendom, en wie heeft (dus) welke verantwoordelijkheden en middelen? En welke financiële en planologische consequenties (inclusief risico's) zijn hieraan verbonden? Deze vragen zijn belangrijk in de laatste fase van uitvoering en in de beheerfase. De mogelijke en gewenste invulling van de Parkorganisatie als beheerorganisatie hangt samen met antwoorden op deze vragen. Tevens zijn antwoorden cruciaal om discussie over dit 'middel' af te sluiten en focus te verleggen naar het daadwerkelijke doel van Park Lingezegen.

4.5 Tot slot

"Lingezegen is een spannende nieuwste fase in de ontwikkeling van grote parken in de regio als vervolg op de reeks: Sonsbeek, Goffert, Meinerswijk, Ooijpolder. [...] de historie van het gebied

wordt gestileerd zichtbaar gemaakt, als toegepaste kunst. Je vindt er ook nieuwe natuur, maar die mag als cultuurdaad gezien worden. Je vindt er landschap dat ingericht wordt als landgoed, maar dan met vele eigenaren. Wat bovenal opvalt is dat het agrarisch cultuurlandschap centraal deel is geworden van het park." (D11, p.7).

Bijlage 1. Bronnen - documenten

In de tekst wordt verwezen naar onderstaande documenten met "D0", "D1", "D2", etc.

- D0. Pawson R., Greenhalgh T., Harvey G., Walshe K., 2005, Realist review – a new method of systematic review designed for complex policy interventions. In Journal of Health services Research & Policy 10 (1), p.21-34
- D1. Bestuursovereenkomst, 2008
- D2. Masterplan Park Lingezegen, 2008
- D3. Uitvoeringsprogramma Park Lingezegen, 2008. Royal Haskoning iov DLG Regio Oost.
- D4. Bijlage 3 'Organisatie en Beheer'
- D5. Gemeenschappelijke regeling park Lingezegen
- D6. 'Overeenkomst bij gemeenschappelijke regeling Park Lingezegen', inclusief 'Bijlage Verdeling beheerkosten basisuitrusting Park Lingezegen' versie definitief 5 maart 2010.
- D7. Brief "rapportage Midterm Review" aan GS, van Staatssecretaris Bleker, 20 oktober 2010 (inclusief bericht over consequenties regeerakkoord).
- D8. Investeringsbudget Landelijk Gebied. Bestuursovereenkomst 2007-2013 tussen het Rijk en de Provincie Gelderland. 18 december 2006.
- D9. VGG - De kans op een effectieve en succesvolle klacht bij de EC na een schikking, 10 oktober 2013 [www.verenigingggg.nl/pdf/2013/oktober/Bijlage1001.pdf]
- D10. Positie Staatsbosbeheer, 17 oktober 2013 (Brief Dijkema, MinEZ)
- D11. Landschapstriennale Lingezegen 2014. In & into landscapes. Bidbook. www.landschapstriennale.nl/landschapstriennale_2014_bidbook.pdf
- D12. Inspraakreactie Belangengroep de Ploegschaar, Commissie Ruimte, 17 januari 2012 m.b.t. Lingezegen
- D13. Voortgangsrapportage "Realisatie basisuitrusting park Lingezegen". Per 30-9-2013
- D14. ILG in uitvoering, midterm review, Investeringsbudget Landelijk Gebied, 6 juli 2010, IPO & MinLNV
- D15. Planviewer – Park Lingezegen (via www.planviewer.nl)
- D16. Natuurmeting op Kaart. Peildatum 1-1-2013. De voortgang van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS); verwerving, inrichting en beheer. Dienst Landelijk Gebied en Dienst Regelingen ism Staatsbosbeheer (in opdracht van IPO en Provincies).
- D17. Natuurmeting op Kaart. Peildatum 1-1-2012. De voortgang van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS); verwerving, inrichting en beheer. Dienst Landelijk Gebied en Dienst Regelingen ism Staatsbosbeheer (in opdracht van IPO en Provincies).
- D18. Onteigening Park Lingezegen. Gemeente Overbetuwe. 26 maart 2013. Sport, cultuur en recreatie, kenmerk 13RV000030
- D19. Bestuursovereenkomst Grond: EZ - Provincies, september 2013
- D20. IPO bericht 'Bestuursovereenkomst Grond', 26 september 2013 [<http://www.iponl.nl/publicaties/bestuursovereenkomst-grond>]
- D21. GS-besluit Provincie Gelderland (2011-015136) 'Voortgang Park Lingezegen'. 4 juni 2013.
- D22. Voortgang Park Lingezegen PS2011-655, Commissie ROW, Provincie Gelderland, 12 oktober 2011
- D23. 'Lofzang op de Betuwe' kwaliteitskader Lingezegen.
- D24. GS-besluit Provincie Gelderland (2013-017004). 'Beheervergoeding Park Lingezegen'. 17 december 2013

- D25. Van der Krabben E., Lenferink S., Martens K., Portier J., Van der Stoep H., 2013,
Onderzoek innovaties bij integrale gebiedsontwikkeling en knooppuntontwikkeling, RU
Faculteit der Managementwetenschappen
- D26. Positionering Staatsbosbeheer, 28 januari 2014 (Brief Dijkma, MinEZ)

Bijlage 2. Bronnen - interviews

Functie	Naam	Datum
Parkdirecteur.	Dhr. Jan Willem Kamerman	25/10/2013 25/11/2013 11/12/2013
Projectleider Waterrijk. Grondverwerving. Bijdrage DLG.	Dhr. Joop Eilander	13/11/2013
Jurist.	Dhr. Jaap Roest	15/11/2013
Private (beheer)initiatieven. Subsidies.	Dhr. Theo dHont	18/11/2013
Projectleider Het Landbouwland, De Buitens en De Woerdt	Dhr. Coen van Dijk	18/11/2013
Projectleider de Park. Gemeente Arnhem. Onderzoeken (OCE, archeologie, milieu).	Dhr. Anton de Kleijn	25/11/2013
Projectleider de Linten. Coördinatie Gemeente Overbetuwe	Mevr. Janet Holland	25/11/2013
Financieel controller.	Dhr. Jan Heinen	29/11/2013
Oud-gedeputeerde. Voorzitter DB 2010-2012.	Dhr. Co Verdaas	3/12/2013
Coördinatie Gemeente Lingewaard.	Dhr. Adrie Akkerman	6/12/2013
Coördinatie & accountmanager SBB. Toekomstig beheer.	Dhr. Arne Greven	6/12/2013
Klankbordgroep. Relatie Park en gebruikers.	Dhr. Theo de Bruin	13/01/2014
Accountmanager Provincie Gelderland.	Mevr. Marieke Dijkstra	13/01/2014
Coördinatie gemeente Nijmegen.	Dhr. Han Derckx	14/01/2014
Coördinatie Waterschap Rivierenland. Projectleider Bemmelse Zeeg.	Dhr. Len Hazeleger	15/01/2014

Bijlage 3. Aanbestedingen: lijst en status (januari 2014)

I. Aanbestedingen gegund		
Werk	Status	Afronding (of planning)
Fietspad groen-blauwe zone	1 ^e deel is gereed	Begin 2013
Fietspad noord-zuid	Gereed	Juni 2013
Fietspad Baal	Gereed	Juni 2013
Natuurelement C/Rietzanger	Gereed	Eind 2012
Openlucht klaslokaal	Gereed	Half 2012
De Linten	Gestart	Eind 2014 (afhankelijk van grondverwerving)
Landgoed Doornik	Gestart (deel nog niet)	Maart 2014
Grondwerk de Park	Gestart	Maart 2014
Bos Waterrijk fase 1	Deels ingeplant (delen die al verworven waren)	Mei 2013
Waterrijk	Gestart	31 december 2018 (in fasen)
Parkmeubilair	Gestart	Werk in uitvoering, gereed half 2015
Bos Waterrijk fase 2	Gestart	Maart 2014
Explosievenonderzoek De Linten	Gestart	Maart 2014
Archeologisch onderzoek De Bredelaar	Gestart	Juli 2014
Archeologisch onderzoek De Linten	Gestart	Juli/augustus 2014
CE onderzoek De Woerd	Gereed	
Archeologisch onderzoek De Woerd	Gestart	Mei 2014
Archeologisch onderzoek stapstenen	Lopend	Februari 2014
Archeologisch onderzoek Waterrijk Oost en West	Gereed	
OCE onderzoek Waterrijk Oost en West	Lopend	Mei 2014
OCE onderzoek De Park	Gereed	
Archeologisch onderzoek De Park	Gereed	
II. Aanbestedingen 'in voorbereiding'		
Werk	Oorzaak	Verwachte afronding
Pocketpark de Poel	Ontwerp tussentijds aangepast. Pocket Park gehalveerd.	Dec 2014
Pocketpark De Bredelaar	Vorbereiding en afronden ontwerp kostte meer tijd dan voorzien. O.a. door feit dat het archeologisch monument is. Deels vertraagd door aanbestedingsstop.	Dec 2014
Idylle Elsterbrug	Idem als De Bredelaar. Bestemmingsplan past niet op ontwerp.	Dec 2014
Infra De Park	Afhankelijk van grondwerk (is gestart)	Eind 2014

Groenbestek De Park	Afhankelijk van grondwerk (is gestart)	Eind 2014
Bemmelse zeeg + stapstenen	Ontwerp en bestemmingsplan aangepast nav grondverwervingsmogelijkheden op een andere locatie dan eerder voorzien. Daardoor uitvoering vertraagd.	Eind 2014
Missing link fietspad groen blauwe zone	2 ^e deel: eerst moet bestemmingsplan worden aangepast en problemen met grondverwerving worden opgelost. Is inmiddels gedaan en wordt vastgelegd in intentieovereenkomst. Na bestemmingsplanprocedure werk uitvoeren.	Eind 2014
III. Aanbestedingen 'nog niet in voorbereiding'		
	Oorzaak	Planning
Inpassing A15	Wordt meegenomen in afspraken met Via A15 omdat daarmee schaalvoordeel/werk met werk kan worden gemaakt. Dit leidt naar verwachting voor het park tot kostenverlaging. Duurt daarom langer dan eerder voorzien. Project A15 is ook vertraagd.	Er vindt overleg plaats met Via A15 en gemeente/Provincie om tot afspraken te komen. Lastig proces. Planning is voor mei 2014 afspraken te hebben gemaakt met Via A15 wie nu wat aan inrichting rondom de weg gaat doen. Kan zijn dat Park zelf ook nog wat moet gaan uitvoeren.
Kasteelterrein Ressen	Grond zit in onteigeningsprocedure maar nog niet verworven. Eigenaar geeft geen toestemming om terrein te betreden; daarom is voorbereiding plan gestopt	Afhankelijk van grondverwerving. Kan eind 2015 worden
Spoorse kruising De Park	Vorbereidingen zijn bezig	September 2015
Vitensbos een aansluiting naar Doornik	Kon nog niet worden aangelegd omdat eerst met Nijmegen overeenstemming moest worden verkregen over invulling deel ten zuiden van Vitensbos. Daarna ook (kleine) vertraging als gevolg van aanbestedingsstop.	Eind 2014.
Ecolinten	Gronden pas laat ter beschikking gekomen via landinrichting. Daarna is SBB ontwerp gemaakt.	Eind 2014
De Park ten zuiden van de Linge	Vorbereiding is gestart, de grond is nog niet in eigendom	2015
Landgoed Doornik deel 2	Deel 2: eerst particulier initiatief. Daardoor niet meegenomen bij rest Doornik. Initiatief stopt; daarom nu alsnog inrichten. Deel kas moet eerst gesloopt	Maart 2015
Grote Molenstraat	Uitvoering is gepland in september	Eind 2014
Kasteelterrein	Uitvoering is gepland in september	Eind 2014
Bos Waterrijk fase 3	Nog niet verworven	Maart 2016

Bijlage 4. Overzicht van voortgang 'realisatie basisuitrusting'

Taak 1: Realisatie basisuitrusting		
Inzet Parkorganisatie (hfst. 3)		Omstandigheden (hfst. 2)
MIDDELEN	Startpunt + Ambitie + Afspraken uit bestuursovereenkomst, incl masterplan + planologisch: uitvoering MER, ISV; voorbereiding BP-s	Startpunt - Brief Bleker ILG: financieel gat & onzekerheid afronding - RodS geschrapt
	Geld + besparing oa op inrichting (versobering) + aanbestedingen binnen raming ~ Subsidies deels gedekt; een eerste subsidieverzoek OCE is afgewezen	Geld - 'rijksगत' verwerving & inrichting RodS + 'rijksगत' gedicht door Provincie
	Planning: tijd + Deadline 'loslaten' is realistisch gezien omstandigheden ~ Nu: meerdere deadlines, afhankelijk van deelproject ~ Randvoorwaarde aanbesteding (vaak): beschikking grond = tijd.	Planning: tijd ~ 'rijksdeadline' RodS 1/1 2014 vervalt
	Grondverwerving + grondverwerving loopt goed qua taakstelling ~ voordelen onteigeningsbeleid: snelheid. Maar ook weerstand. + daadwerkelijke onteigening beperkt toegepast ~ taakverdeling onteigening: verscherpt na onrust	
	Organisatie + slagvaardig, besluitvaardig, vertrouwen: korte-lijntjes ~ overgang uitvoeringsorganisatie 2011: focus + gr is vorm, geen doel. Park is doel. + inspelen op omstandigheden: adaptatief vermogen	Juridisch + Bestemmingsplannen vastgesteld
	Informatie + Onderzoeken archeologie & explosieven: innovatief ~ Planviewer is waardevol; maar geen panacee voor gronddiscussie	Informatie - Inzicht in grond (hectares en zeggenschap): tijdrovend & onduidelijk
	Steun + van 'informeel' <i>meedenken</i> naar 'formele' <i>inspraak</i> bp-s: beperkt aantal beroepen bestemmingsplannen ~ nog steeds weerstand (bv 'Ploegschaar'); focus op individuele cases ~ Klankbordgroep: zit in 'tussenfase'	
	↑↓	
RESULTATEN	Output	+ momenteel 82% grond "ter beschikking" ~ inrichting deels aanbesteed: 32% van 30 miljoen <i>euro</i> inrichtingsbegroting is besteed of verplicht. Dat is in <i>oppervlakte</i> van de basisuitrusting ongeveer 80% (schatting), met name aanbesteding Waterrijk. ~ groot aantal andere aanbestedingen in voorbereiding: oa pocketparks, idylle Elsterbrug, infra & groen de Park, Bemmelse zeeg (incl. stapstenen), fietspaden - inrichting <i>fysiek</i> beperkt gereed: 23 van 470 ha (volgens NOK 2013): groen-blauwe zone & natuurlijke akkers. Ook aangelegd bv: openlucht klaslokaal, fietspaden, parkmeubilair, aanplant deel bos (zie bijlage 3)
	Outcome	+ Park (planologisch) onomkeerbaar + samenwerking overheden ? Wat wordt kwaliteit: ~ 'Versobering' inrichting KAN gewenst zijn: minder moeras & asfalt ipv klinkers de Linten - Basisuitrusting ≠ Park Lingezen 2025

Betekenis van tekens & kleuren:

- negatief aspect ofwel beperkte voortgang ofwel hindernis
 - ~ gemiddeld aspect, met voor- en nadelen
 - + positief aspect ofwel goede voortgang ofwel kans
- Groene vakken: sterke inzet / gunstige situatie
 Oranje vakken: (voormalig) risico

Bijlage 5. Overzicht van voortgang 'organisatie beheer'

Taak 2: Organisatie beheer		
Inzet Parkorganisatie (hfst. 3)		Omstandigheden (hfst. 2)
MIDDELEN	Startpunt + Ambitie + (financiële) afspraken bestuursovereenkomst	
	Geld + bijdragen van niet-grondgebiedgemeenten: gebruikersperspectief + beheerfonds ~ opvangen 'rijksgat', o.a.: beheerfonds, aanpassing beheertype, vermindering kosten ? Nog beperkte focus verdienmogelijkheden (wat/hoe)	Geld - 'Rijksgat' beheer
		+ opvangen 'rijksgat': oa via SNL Provincie ? wat zijn voorwaarden en consequenties van SNL, voor kwaliteit, controle, etc.
	Planning: tijd + voorsorteren op beheer ~ deels afhankelijk van inrichting	Planning: tijd ? Overdracht gronden TBO's ligt stil: onzekerheid (IPO aan zet)
	Eigenaarschap ~ beheerder wordt eigenaar: "logisch" en duidelijk. Maar ook rigide, gezien onzekerheden. ~ En wat wordt 'zeggenschap' van de Parkorganisatie?	
	Organisatie + korte-lijntjes + toekomstige beheerders in vroeg stadium betrokken; onderdeel Parkorganisatie ~ inspelen op (externe) risico's rond beheer	Extern ? Toekomstige positie SBB: Rijk doet momenteel 'doorlichting'
	Steun + samenwerking particulieren wordt aan gewerkt + Triënnale = promotie = kans om gebruikers te betrekken - klankbordgroep is (nog) geen gebruikersgroep	
↕		
RESULTATEN	Output	+ Afspraken staan: eindbeheerders en bijdragen overheden ~ Financieel 'rijks-gat' beheer; 'gevuld' ~ Beheervisie opgesteld; nog niet vastgesteld ~ Particulier beheerinitiatieven verkend; veelal in idee-fase. Doornik Natuurakkers bv in uitvoering.
	Outcome	+ Uniforme beheerkaders gemeenten + Particulier beheer levert méér dan beheer: betrokkenheid, energie ~ Particulier beheer vraagt ook om maatwerk, €: past niet bij 'goedkoop beheer' ~ Inspelen op onzekerheden: wel 'opties', geen detailscenario's

Betekenis van tekens & kleuren:

- negatief aspect ofwel beperkte voortgang ofwel hindernis
- ~ gemiddeld aspect, met voor- en nadelen
- + positief aspect ofwel goede voortgang ofwel kans
- Groene vakken: sterke inzet / gunstige situatie
- Oranje vakken: (voormalig) risico

Bijlage 6. Vergelijking Park Lingezegen / Bentwoud

Park Lingezegen

- Eerste ideeën: jaren 90
- Enige RodS gebied van Gelderland
- Opgave 2013: 470 ha basisuitrusting / 1500 ha totaal (geen heroverweging)
- In afrondingsovereenkomst ILG Rijk-Gld: geen specifieke afspraken/middelen rond RodS
- Organisatie: gr-constructie Provincie, gemeenten, waterschap (Stadsregio en SBB). Sturing (met gr): 'horizontaal' en letterlijk 'in het gebied'
- Basis afspraken: bestuursovereenkomst 2008 & wgr 2010.
- Agrariërs: onvrede over oa bestemming Park & grondverwerving.
- Klankbordgroep: focus op meedenken (inspraak).
- Particulier beheer: wordt gestimuleerd maar nog beperkt in uitvoering.
- Verwachte afronding: grotendeels 2014.
- Realisatie streefbeeld (met name) na 2014.

Bentwoud - bos/park

- Eerste ideeën: jaren 90
- 1 van velen RodS gebieden van Zuid-Holland; totale taakstelling Zuid-Holland was 6957 ha
- Opgave 2013: 800 ha, na provinciale heroverweging (was oorspronkelijk 1300 ha).
- In afrondingsovereenkomst ilg Rijk-ZH: voorwaarden gesteld mbt beschikbaarheid BBL's 'RodS'-grond
- Organisatie: samenwerking Provincie, gemeenten en het hoogheemraadschap Schieland. Sturing, vanuit Provincie: meer 'top-down'.
- Basis afspraken: samenwerkingsovereenkomst Bentwoud-Waddinxveen (2010); vernieuwd eind 2013.
- Agrariërs: onvrede over oa traagheid overheid & grondverwerving.
- Gebruikersgroep: focus op meedoen (gebruik en beheer).
- Particulier beheer: diverse initiatieven, bv groen-sponsoring, avatorbos, gedenkbos.
- Verwachte afronding: voor 2016.
- Doorontwikkeling na 2016.

Park Lingezegen bronnen: dit rapport (zie bijlage 1 en 2).

Bentwoud bronnen: Uitvoeringsprogramma Groen, Zuid-holland (via www.zuid-holland/groen); nieuwsbrieven en nieuwsberichten Bentwoud (via www.zuid-holland.nl/bentwoud), krantenartikelen AD Groene Hart.